Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (šiesta komora)

z 19. novembra 2020 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti – Azylová politika – Smernica 2011/95/EÚ – Podmienky pre priznanie postavenia utečenca – Odmietnutie vykonania vojenskej služby – Článok 9 ods. 2 písm. e) – Právna úprava krajiny pôvodu, ktorá neupravuje právo na výhradu vo svedomí – Ochrana osôb, ktoré utiekli z ich krajiny pôvodu po uplynutí lehoty odkladu vojenskej služby – Článok 9 ods. 3 – Spojenie medzi dôvodmi uvedenými v článku 10 tejto smernice a stíhaním a potrestaním uvedeným v článku 9 ods. 2 písm. e) uvedenej smernice – Dôkaz“

Vo veci C-238/19,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Verwaltungsgericht Hannover (Správny súd Hannover, Nemecko) zo 7. marca 2019 a doručený Súdnemu dvoru 20. marca 2019, v konaní:

EZ

proti

Bundesrepublik Deutschland,

SÚDNY DVOR (šiesta komora),

v zložení: predseda prvej komory J.-C. Bonichot (spravodajca), vykonávajúci funkciu predsedu šiestej komory, sudcovia C. Toader a M. Safjan,

generálna advokátka: E. Sharpston,

tajomník: R. Schiano, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 5. marca 2020,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– EZ, v zastúpení: S. Schröder, Rechtsanwältin,

– Bundesrepublik Deutschland, v zastúpení: A. Horlamus, splnomocnený zástupca,

– nemecká vláda, v zastúpení: R. Kanitz, splnomocnený zástupca,

– Európska komisia, v zastúpení: S. Grünheid a M. Condou-Durande, splnomocnené zástupkyne,

* Jazyk konania: nemčina.

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 28. mája 2020,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 9 ods. 2 písm. e) a článku 9 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 337, 2011, s. 9).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi EZ, sýrskym štátnym príslušníkom, a Bundesrepublik Deutschland (Spolková republika Nemecko) vo veci rozhodnutia Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Spolkový úrad pre migráciu a utečencov, Nemecko), ktorým mu odmietol priznať postavenie utečenca.

Právny rámec

Ženevský dohovor

3 Podľa článku 1 časti A Dohovoru o právnom postavení utečencov, podpísaného v Ženeve 28. júla 1951 [*Zbierka zmlúv Spojených národov*, zv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)], ktorý nadobudol platnosť 22. apríla 1954, zmeneného a doplneného Protokolom týkajúcim sa právneho postavenia utečencov, podpísaným v New Yorku 31. januára 1967, ktorý nadobudol platnosť 4. októbra 1967 (ďalej len „Ženevský dohovor“):

„Na účely tohto dohovoru sa pojem ‚utečenec‘ vzťahuje na ktorúkoľvek osobu, ktorá:

…

(2) … sa nachádza mimo svojho štátu a má oprávnené obavy pred prenasledovaním z rasových, náboženských a národnostných dôvodov alebo z dôvodu príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zastávania určitých politických názorov, nemôže prijať alebo v dôsledku uvedených obáv odmieta ochranu svojho štátu; alebo osobe bez štátneho občianstva, ktorá sa nachádza mimo štátu svojho doterajšieho pobytu v dôsledku týchto udalostí a ktorá sa tam vzhľadom na uvedené obavy nemôže alebo nechce vrátiť.

…“

Smernica 2011/95

4 Odôvodnenia 2, 4, 12, 24 a 29 smernice 2011/95 stanovujú:

„(2) Spoločná azylová politika vrátane spoločného európskeho azylového systému tvorí základnú súčasť cieľa Európskej únie, ktorým je postupné vytvorenie priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti otvoreného pre tých, ktorí donútení okolnosťami oprávnene hľadajú ochranu v Únii.

…

(4) Ženevský dohovor… [poskytuje] základný kameň pre medzinárodný právny režim na ochranu utečencov.

…

(12) Hlavným cieľom tejto smernice je na jednej strane zaistiť, aby členské štáty uplatňovali spoločné kritériá pre identifikáciu osôb, ktoré skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu, a na druhej strane zaistiť, aby bola k dispozícii minimálna úroveň výhod pre tieto osoby vo všetkých členských štátoch.

…

(24) Potrebné je zaviesť spoločné kritériá pre uznanie žiadateľov o azyl ako utečencov v zmysle článku 1 Ženevského dohovoru.

…

(29) Jednou z podmienok oprávnenia na postavenie utečenca v zmysle článku 1 písm. A Ženevského dohovoru je existencia príčinnej súvislosti medzi dôvodmi prenasledovania, ako sú rasa, náboženstvo, národnosť, politické názory alebo príslušnosť k určitej sociálnej skupine, a aktmi prenasledovania alebo chýbajúca ochrana proti takýmto aktom.“

5 Podľa článku 2 písm. d) tejto smernice je „utečenec“ na jej účely „štátny príslušník tretej krajiny, ktorý [sa] kvôli oprávnenej obave pred prenasledovaním z rasových, náboženských dôvodov, dôvodov štátnej príslušnosti, z dôvodu zastávania určitého politického názoru alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine [nachádza mimo štátu svojej štátnej príslušnosti a – *neoficiálny preklad*] nemôže prijať alebo v dôsledku uvedených obáv odmieta ochranu tejto krajiny…“.

6 Článok 4 uvedenej smernice, ktorý sa nachádza v jej kapitole II, nazvanej „Posudzovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu“, stanovuje:

„1. Členské štáty môžu považovať za povinnosť žiadateľa predložiť čo najskôr všetky náležitosti potrebné na zdôvodnenie žiadosti o medzinárodnú ochranu. V spolupráci so žiadateľom je povinnosťou členského štátu posúdiť príslušné náležitosti žiadosti.

2. Náležitosti uvedené v odseku 1 pozostávajú z vyhlásení žiadateľa a celej dokumentácie, ktorá je k dispozícii žiadateľovi, ktoré sa týkajú veku žiadateľa a základných informácií vrátane tých, ktoré sa týkajú príslušných príbuzných, totožnosti, štátnej príslušnosti (štátnych príslušností), krajiny (krajín) a miesta (miest) predchádzajúceho pobytu, predchádzajúcich žiadostí o azyl, cestovných trás, cestovných dokladov a dôvodov pre požadovanie medzinárodnej ochrany.

3. Posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu sa má vykonať na individuálnom základe a zahŕňa zohľadnenie:

a) všetkých príslušných skutočností, pokiaľ sa týkajú krajiny pôvodu v čase prijatia rozhodnutia o žiadosti, vrátane zákonov a nariadení krajiny pôvodu a spôsobu, ktorým sú uplatňované;

b) príslušných vyhlásení a dokumentácie predloženej žiadateľom vrátane informácií o tom, či žiadateľ bol alebo môže byť predmetom prenasledovania alebo vážneho bezprávia;

c) individuálneho postavenia a osobných okolností žiadateľa vrátane takých faktorov ako pôvod, pohlavie a vek, s cieľom posúdenia, či by na základe osobných okolností žiadateľa činy, ktorým bol alebo mohol byť žiadateľ vystavený, predstavovali prenasledovanie alebo vážne bezprávie;

d) či činnosti žiadateľa od opustenia krajiny pôvodu boli vykonávané s výlučným alebo hlavným cieľom vytvorenia potrebných podmienok pre požadovanie medzinárodnej ochrany tak, aby sa posúdilo, či by uvedené činnosti spôsobili, že žiadateľ bude vystavený prenasledovaniu alebo vážnemu bezpráviu v prípade návratu do tejto krajiny;

e) či sa mohlo odôvodnene očakávať, že žiadateľ prijme ochranu inej krajiny, kde by mohol získať štátne občianstvo.

4. Skutočnosť, že žiadateľ už bol predmetom prenasledovania alebo vážneho bezprávia alebo priamych hrozieb takéhoto prenasledovania alebo takéhoto bezprávia, je vážnou známkou oprávnenej obavy žiadateľa z prenasledovania alebo reálneho rizika utrpenia vážneho bezprávia, pokiaľ neexistujú primerané dôvody domnievať sa, že takéto prenasledovanie alebo vážne bezprávie sa nebudú opakovať.

5. V prípade, že členské štáty uplatňujú zásadu, podľa ktorej je povinnosťou žiadateľa zdôvodniť žiadosť o medzinárodnú ochranu, a v prípade, že aspekty vyhlásení žiadateľa nie sú podložené listinným alebo iným dôkazom, tieto aspekty si nevyžadujú potvrdenie, ak sú splnené tieto podmienky:

a) žiadateľ skutočne vynaložil snahu zdôvodniť svoju žiadosť;

b) boli predložené príslušné náležitosti, ktoré sú k dispozícii žiadateľovi, a bolo poskytnuté uspokojivé vysvetlenie týkajúce sa akéhokoľvek nedostatku iných príslušných náležitostí;

c) vyhlásenia žiadateľa sú uznané za logické a prijateľné a nie sú v rozpore s dostupnými osobitnými a všeobecnými informáciami týkajúcimi sa prípadu žiadateľa;

d) žiadateľ požiadal o medzinárodnú ochranu v najskoršom možnom čase alebo žiadateľ preukázal primeraný dôvod, prečo tak neurobil, a

e) bola preukázaná všeobecná dôveryhodnosť žiadateľa.“

7 Článok 9 tej istej smernice, nazvaný „Činy prenasledovania“, stanovuje:

„1. Aby sa čin považoval za čin prenasledovania v zmysle článku 1 písm. A Ženevského dohovoru, musí:

a) byť svojou povahou dostatočne vážny alebo opakovaný tak, aby predstavoval vážne porušovanie základných ľudských práv, najmä práv, na ktoré sa nevzťahuje výnimka podľa článku 15 ods. 2 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd [podpísaného v Ríme 4. novembra 1950], alebo

b) byť zoskupením rozličných opatrení vrátane porušovania ľudských práv, ktoré sú dostatočne vážne na to, aby mali na jednotlivca rovnaký vplyv ako je uvedený v písmene a).

2. Činy prenasledovania, ako sú kvalifikované v odseku 1, môžu okrem iného nadobúdať formu:

…

e) stíhania alebo potrestania kvôli odmietnutiu vykonania vojenskej služby v čase konfliktu v prípade, že vykonávanie vojenskej služby by zahŕňalo trestné činy alebo akty, na ktoré sa vzťahujú dôvody vylúčenia, ako sú stanovené v článku 12 ods. 2;

…

3. V súlade s článkom 2 písm. d) musí existovať spojenie medzi dôvodmi uvedenými v článku 10 a činmi prenasledovania, ako sú kvalifikované v odseku 1 tohto článku, alebo stav, keď chýba ochrana proti takýmto činom.“

8 Článok 10 smernice 2011/95 znie takto:

„1. Členské štáty zohľadnia pri posudzovaní dôvodov pre prenasledovanie tieto prvky:

…

e) pojem politického názoru bude zahŕňať najmä zastávanie určitého názoru, filozofie alebo náboženského presvedčenia v záležitosti spojenej s prípadnými aktérmi prenasledovania uvedenými v článku 6 a ich politikami alebo metódami bez ohľadu na to, či tento žiadateľ uplatňoval tento názor, filozofiu alebo náboženské presvedčenie.

2. Pri posudzovaní, či žiadateľ má oprávnenú obavu z prenasledovania, je nepodstatné, či má žiadateľ skutočne takú rasovú, náboženskú, národnú, sociálnu alebo politickú charakteristiku, ktorá spôsobuje prenasledovanie, za predpokladu, že takáto charakteristika je prisudzovaná žiadateľovi aktérom prenasledovania.“

9 Článok 12 tejto smernice, nazvaný „Vylúčenie“, v odseku 2 stanovuje:

„Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva sú vylúčení zo získania postavenia utečenca, ak existujú vážne dôvody domnievať sa:

a) že sa dopustili trestného činu proti mieru, vojnových zločinov alebo trestných činov proti ľudskosti podľa medzinárodných dokumentov obsahujúcich ustanovenia o takýchto trestných činoch;

…“

Nemecké právo

10 Asylgesetz (zákon o azyle) v znení uplatniteľnom na konanie vo veci samej (ďalej len „AsylG“) vo svojom § 3, nazvanom „Priznanie postavenia utečenca“, stanovuje:

„1. Cudzinec je utečenec v zmysle [Ženevského dohovoru], ak

(1) z dôvodu oprávnenej obavy pred prenasledovaním z rasových, náboženských dôvodov, dôvodov štátnej príslušnosti, z dôvodu zastávania určitého politického názoru alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine,

(2) sa nachádza mimo štátu (krajina pôvodu)
a) ktorého je štátnym príslušníkom a nemôže, alebo v dôsledku tejto obavy sa nechce domáhať ochrany tohto štátu,

…

2. Cudzinec nie je utečencom v zmysle odseku 1 vyššie, pokiaľ existujú vážne dôvody domnievať sa, že:

(1) že sa dopustil trestného činu proti mieru, vojnových zločinov alebo trestných činov proti ľudskosti podľa medzinárodných dokumentov obsahujúcich ustanovenia o takýchto trestných činoch;

(2) predtým, ako bol uznaný za utečenca, sa mimo spolkového územia dopustil vážneho nepolitického trestného činu, najmä krutého činu, aj keď bol spáchaný s údajne politickým cieľom, alebo

(3) je vinný za činy, ktoré sú v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie spojených národov.

…“

11 § 3a AsylG, nazvaný „Činy prenasledovania“, stanovuje:

„1. Za čin prenasledovania v zmysle § 3 ods. 1 sa považuje čin, ktorý

(1) je svojou povahou dostatočne vážny alebo opakovaný tak, aby predstavoval vážne porušovanie základných ľudských práv, najmä práv, na ktoré sa nevzťahuje výnimka podľa článku 15 ods. 2 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd…; alebo

(2) je zoskupením rozličných opatrení vrátane porušovania ľudských práv, ktoré sú dostatočne vážne na to, aby mali na jednotlivca rovnaký vplyv, ako je uvedený v bode 1 vyššie.

2. Činy prenasledovania, ako sú kvalifikované v odseku 1, môžu okrem iného nadobúdať formu:

…

(5) stíhania alebo potrestania z dôvodu odmietnutia vykonania vojenskej služby v čase konfliktu v prípade, že vykonávanie vojenskej služby by zahŕňalo trestné činy alebo akty, na ktoré sa vzťahujú dôvody vylúčenia, ako sú stanovené v § 3 ods. 2 tohto zákona,

…

3. Medzi dôvodmi prenasledovania uvedenými v ustanoveniach § 3 ods. 1 bodu 1 v spojení s § 3b a činmi kvalifikovanými ako činy prenasledovania v zmysle v odsekov 1 a 2 tohto paragrafu musí existovať spojenie, alebo stav, keď chýba ochrana proti takýmto činom.“

12 § 3b AsylG, nazvaný „Dôvody prenasledovania“, stanovuje:

„1. Pri posudzovaní dôvodov prenasledovania podľa § 3 ods. 1 bodu 1 treba zohľadniť tieto prvky:

…

(5) pojem politického názoru bude zahŕňať najmä zastávanie určitého názoru, filozofie alebo náboženského presvedčenia v záležitosti spojenej s prípadnými aktérmi prenasledovania uvedenými v § 3c a ich politikami alebo metódami bez ohľadu na to, či cudzinec uplatňoval tento názor, filozofiu alebo náboženské presvedčenie.

2. Pri posudzovaní, či cudzinec má oprávnenú obavu z prenasledovania, je nepodstatné, či má cudzinec skutočne takú rasovú, náboženskú, národnú, sociálnu alebo politickú charakteristiku, ktorá spôsobuje prenasledovanie, za predpokladu, že takáto charakteristika je prisudzovaná cudzincovi aktérom prenasledovania.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

13 Pán EZ, sýrsky štátny príslušník, opustil svoju krajinu 6. novembra 2014. Po príchode do Nemecka 5. septembra 2015 podal 28. januára 2016 žiadosť o azyl.

14 Uviedol, že v novembri 2014 utiekol zo Sýrie s cieľom vyhnúť sa vojenskej službe, pretože sa obával účasti na občianskej vojne. Jeho vojenská služba mu bola odložená do februára 2015 na účely dokončenia jeho univerzitného štúdia.

15 Dňa 11. apríla 2017 mu Spolkový úrad pre migráciu a utečencov priznal doplnkovú ochranu, ale zamietol jeho žiadosť o azyl z dôvodu, že sám nebol vystavený prenasledovaniu, ktoré ho viedlo k odchodu. Podľa tohto orgánu dotknutá osoba, ktorá iba utiekla z občianskej vojny, sa v prípade návratu do Sýrie nemusí obávať prenasledovania. V každom prípade neexistuje spojenie medzi prenasledovaním, ktorého sa obáva, a dôvodmi prenasledovania, ktoré môžu zakladať právo na priznanie postavenia utečenca.

16 EZ podal proti tomuto rozhodnutiu 1. mája 2017 žalobu na vnútroštátny súd, Verwaltungsgericht Hannover (Správny súd Hannover, Nemecko). V podstate sa domnieva, že z dôvodu úteku zo svojej krajiny pôvodu s cieľom vyhnúť sa vojenskej službe a svojej žiadosti o azyl podanej v Nemecku je vystavený riziku prenasledovania, ktoré odôvodňuje priznanie postavenia utečenca.

17 Vnútroštátny súd konštatuje, že vnútroštátna judikatúra nie je ustálená, pokiaľ ide o žiadosti o azyl podané sýrskymi osobami podliehajúcimi brannej povinnosti, ktorí utiekli zo svojej krajiny s cieľom vyhnúť sa vojenskej službe a z dôvodu tejto skutočnosti sú v prípade návratu do ich krajiny vystavení stíhaniam a potrestaniam.

18 Za týchto podmienok Verwaltungsgericht Hannover (Správny súd Hannover, Nemecko) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 9 ods. 2 písm. e) [smernice 2011/95] vykladať v tom zmysle, že ‚odmietnuti[e] vykonania vojenskej služby v čase konfliktu' si nevyžaduje, aby dotknutá osoba odmietla vykonať vojenskú službu vo formalizovanom postupe odmietnutia, ak právna úprava štátu pôvodu neupravuje právo na odmietnutie vykonania vojenskej služby?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku: Chráni článok 9 ods. 2 písm. e) [smernice 2011/95] aj tie osoby, ktoré sa po uplynutí lehoty na odklad vojenskej služby neprihlásia na vojenskej správe štátu pôvodu a útekom sa vyhnú nútenému odvodu?

3. V prípade kladnej odpovede na druhú otázku: Má sa článok 9 ods. 2 písm. e) [smernice 2011/95] vykladať v tom zmysle, že pre osobu podliehajúcu brannej povinnosti, ktorá nemá informácie o svojej budúcej oblasti vojenského nasadenia, by vojenská služba priamo alebo nepriamo zahŕňala ‚trestné činy alebo akty, na ktoré sa vzťahujú dôvody vylúčenia, ako sú stanovené v článku 12 ods. 2' už len z toho dôvodu, že ozbrojené sily jej štátu pôvodu sa opakovane a systematicky dopúšťajú takýchto zločinov alebo činov, pričom nasadzujú osoby podliehajúce brannej povinnosti?

4. Má sa článok 9 ods. 3 [smernice 2011/95] vykladať v tom zmysle, že aj v prípade prenasledovania podľa článku 9 ods. 2 písm. e) musí podľa článku 2 písm. d) existovať spojenie medzi dôvodmi uvedenými v článku 10 a činmi, ktoré sa podľa článku 9 ods. 1 a 2 považujú za prenasledovanie, alebo stav, keď chýba ochrana proti takýmto činom?

5. V prípade kladnej odpovede na štvrtú otázku: Ide o spojenie, v zmysle článku 9 ods. 3 v spojení s článkom 2 písm. d) [smernice 2011/95], medzi prenasledovaním formou stíhania alebo potrestania za odmietnutie vykonania vojenskej služby, a dôvodom prenasledovania už v tom prípade, ak stíhanie alebo potrestanie nadväzuje na odmietnutie?"

O prejudiciálnych otázkach

Úvodné pripomienky

19 V prvom rade treba pripomenúť, že z odôvodnení 4 a 12 smernice 2011/95 vyplýva, že Ženevský dohovor poskytuje základný kameň pre medzinárodný právny režim na ochranu utečencov a že táto smernica bola prijatá najmä preto, aby všetky členské štáty uplatňovali spoločné kritériá pre identifikáciu osôb, ktoré skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu.

20 Ustanovenia smernice 2011/95 treba preto vykladať vzhľadom na jej celkovú štruktúru a cieľ pri súčasnom rešpektovaní Ženevského dohovoru a iných relevantných zmlúv, na ktoré odkazuje článok 78 ods. 1 ZFEÚ. Ako vyplýva z odôvodnenia 16 tejto smernice, tento výklad musí rešpektovať aj práva uznané Chartou základných práv Európskej únie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. februára 2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, bod 23 a citovanú judikatúru).

21 V druhom rade je vhodné pripomenúť, že v zmysle článku 2 písm. d) smernice 2011/95 je utečencom okrem iného štátny príslušník tretej krajiny, ktorý sa „kvôli oprávnenej obave pred prenasledovaním“ z rasových, náboženských dôvodov, dôvodov štátnej príslušnosti, z dôvodu zastávania určitého politického názoru alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine nachádza mimo štátu svojej štátnej príslušnosti a ktorý nemôže prijať alebo „v dôsledku uvedených obáv“ odmieta „ochranu“ tejto krajiny. Dotknutý štátny príslušník teda musí mať pre pomery existujúce v jeho krajine pôvodu oprávnenú obavu, že bude vystavený prenasledovaniu na základe aspoň jedného z piatich dôvodov vymenovaných v tejto smernici a v Ženevskom dohovore (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. februára 2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, bod 24 a citovanú judikatúru).

22 V treťom rade treba zdôrazniť, že článok 9 smernice 2011/95 definuje náležitosti, ktoré umožňujú považovať určité činy za činy prenasledovania v zmysle článku 1 časti A Ženevského dohovoru. V tejto súvislosti článok 9 ods. 1 písm. a) tejto smernice spresňuje, že príslušné činy musia byť svojou povahou dostatočne vážne alebo opakované tak, aby predstavovali vážne porušovanie základných ľudských práv, najmä absolútnych práv, na ktoré sa nevzťahuje výnimka podľa článku 15 ods. 2 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Okrem toho článok 9 ods. 1 písm. b) uvedenej smernice spresňuje, že zoskupenie rozličných opatrení vrátane porušovania ľudských práv, ktoré sú dostatočne vážne na to, aby mali na jednotlivca rovnaký vplyv, ako je uvedený v článku 9 ods. 1 písm. a) tej istej smernice, sa má tiež považovať za prenasledovanie. Z týchto ustanovení vyplýva, že porušenie základných práv musí na to, aby predstavovalo prenasledovanie v zmysle článku 1 časti A Ženevského dohovoru, dosiahnuť určitý stupeň závažnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. februára 2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, bod 25 a citovanú judikatúru).

23 V štvrtom rade je dôležité uviesť, že podľa článku 4 ods. 3 písm. a), b) a c) smernice 2011/95 sa má posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu vykonať na individuálnom základe a zahŕňa zohľadnenie všetkých príslušných skutočností, pokiaľ sa týkajú krajiny pôvodu v čase prijatia rozhodnutia o žiadosti, príslušných vyhlásení a dokumentácie predloženej žiadateľom, ako aj jeho individuálneho postavenia a osobných okolností.

24 Ustanovenia článku 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95, podľa ktorých činy prenasledovania, ako sú kvalifikované v odseku 1 tohto článku, môžu okrem iného nadobúdať formu stíhania alebo potrestania z dôvodu odmietnutia vykonania vojenskej služby v čase konfliktu v prípade, že vykonávanie vojenskej služby by zahŕňalo trestné činy alebo akty, na ktoré sa vzťahujú dôvody vylúčenia, ako sú stanovené v článku 12 ods. 2 tejto smernice, treba vykladať s prihliadnutím na tieto úvahy.

25 Okrem toho, pokiaľ ide o vec samu, z informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom vyplýva, že trestné činy, na ktorých by sa EZ ako branec v rámci sýrskej občianskej vojny podieľal, sú „vojnové zločiny“ alebo „zločiny proti ľudskosti“ uvedené v článku 12 ods. 2 písm. a) smernice 2011/95.

O prvej a druhej otázke

26 Svojimi prvými dvoma otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95 vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby v prípade, že právna úprava štátu pôvodu neupravuje možnosť odmietnuť vykonávanie vojenskej služby, sa toto odmietnutie konštatovalo v situácii, keď dotknutá osoba svoje odmietnutie neformalizovala v súlade s príslušným postupom a utiekla zo svojej krajiny pôvodu, pričom sa neprihlásila vojenskej správe.

27 Podľa článku 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95 musia činy prenasledovania, ktorým bude podľa svojho tvrdenia vystavený ten, kto žiada o priznanie postavenia utečenca podľa tohto ustanovenia, vyplývať z jeho odmietnutia vykonania vojenskej služby. V dôsledku toho musí toto odmietnutie predstavovať jediný prostriedok umožňujúci dotknutej osobe vyhnúť sa účasti na trestných zločinoch uvedených v článku 12 ods. 2 písm. a) tej istej smernice (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. februára 2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, bod 44).

28 Z toho vyplýva, že okolnosť, že žiadateľ o postavenie utečenca nevyužil postup smerujúci k priznaniu postavenia osoby, ktorá odopiera výkon vojenskej služby pre výhradu vo svedomí, vylučuje akúkoľvek ochranu na základe článku 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95 s výnimkou prípadu, že uvedený žiadateľ preukáže, že vo svojej konkrétnej situácii nemá žiadnu možnosť využiť postup takejto povahy (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. februára 2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, bod 45).

29 Konkrétne, ak možnosť odmietnuť vykonanie vojenskej služby nie je v právnej úprave štátu pôvodu upravená a v dôsledku toho na tento účel neexistuje žiadny postup, nemožno od osoby vyhýbajúcej sa brannej povinnosti vyžadovať, aby svoje odmietnutie formalizovala príslušným postupom.

30 Okrem toho v tomto prípade s prihliadnutím na protiprávnu povahu tohto odmietnutia podľa právnej úpravy štátu pôvodu a na stíhanie a potrestanie, ktorým autora tohto odmietnutia vystavuje, nemožno od neho rozumne očakávať, aby ho vyjadril pred vojenskou správou.

31 Tieto okolnosti však nemôžu postačovať na preukázanie skutočnosti, že dotknutá osoba odmietla vykonávanie svojej vojenskej služby. V súlade s článkom 4 ods. 3 písm. a), b) a c) smernice 2011/95 ju treba posúdiť, podobne ako ostatné náležitosti predložené na podporu žiadosti o medzinárodnú ochranu, zohľadniac všetky príslušné skutočnosti, pokiaľ sa týkajú krajiny pôvodu v čase prijatia rozhodnutia o žiadosti, príslušné vyhlásenia a dokumentáciu predloženú žiadateľom, ako aj jeho individuálne postavenie a osobné okolnosti, ako bolo pripomenuté v bode 23 tohto rozsudku.

32 V dôsledku toho sa má článok 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95 vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby v prípade, že právna úprava štátu pôvodu neupravuje možnosť odmietnuť vykonávanie vojenskej služby, sa toto odmietnutie konštatovalo v situácii, keď dotknutá osoba svoje odmietnutie neformalizovala v súlade s príslušným postupom a utiekla zo svojej krajiny pôvodu, pričom sa neprihlásila vojenskej správe.

O tretej otázke

33 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či sa má článok 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95 vykladať v tom zmysle, že pre osobu podliehajúcu brannej povinnosti, ktorá v čase konfliktu odmieta vykonanie svojej vojenskej služby, no nemá informácie o svojej budúcej oblasti vojenského nasadenia, by vojenská služba zahŕňala trestné činy alebo akty stanovené v článku 12 ods. 2 tejto smernice už len z toho dôvodu, že ozbrojené sily jej štátu pôvodu sa opakovane a systematicky dopúšťajú takýchto zločinov alebo činov, pričom nasadzujú osoby podliehajúce brannej povinnosti.

34 Prináleží výlučne vnútroštátnym orgánom s možnosťou preskúmania súdom posúdiť, či by vykonanie vojenskej služby žiadateľom, ktorý žiada o priznanie postavenia utečenca na základe článku 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95, nevyhnutne alebo prinajmenšom veľmi pravdepodobne viedlo k spáchaniu trestných činov uvedených v článku 12 ods. 2 tej istej smernice (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. februára 2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, bod 40).

35 Toto posúdenie skutkových okolností sa musí zakladať na súhrne indícií spôsobilom s prihliadnutím na všetky predmetné okolnosti, najmä na príslušné skutočnosti, pokiaľ sa týkajú krajiny pôvodu v čase prijatia rozhodnutia o žiadosti, ako aj na individuálne postavenie a osobné okolnosti žiadateľa, preukázať, že z celkovej situácie vyplýva pravdepodobnosť uskutočnenia uvádzaných zločinov (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. februára 2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, bod 46).

36 Súdny dvor okrem toho rozhodol, že nie sú v zásade vylúčené situácie, v ktorých by sa žiadateľ na spáchaní takýchto zločinov zúčastňoval len nepriamo, pretože by najmä nepatril do bojových zložiek, ale by bol napríklad zaradený do logistickej alebo podpornej jednotky (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. februára 2015, Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, bod 37).

37 V sýrskom kontexte rozšírenej občianskej vojny, ktorá v čase rozhodovania o žiadosti dotknutej osoby, t. j. v apríli 2017, prebiehala, a najmä vzhľadom na opakované a systematické páchanie vojnových zločinov sýrskou armádou, vrátane jednotiek zložených z osôb podliehajúcich brannej povinnosti, a ktorá je podľa vnútroštátneho súdu do veľkej miery zdokumentovaná, pravdepodobnosť, že osoba podliehajúca brannej povinnosti bude vedená k tomu, aby sa priamo alebo nepriamo zúčastňovala na spáchaní predmetných trestných činov, sa zdá byť veľmi vysoká, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

38 Článok 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95 sa má preto vykladať v tom zmysle, že pre osobu podliehajúcu brannej povinnosti, ktorá v čase konfliktu odmieta vykonanie svojej vojenskej služby, no nemá informácie o svojej budúcej oblasti vojenského nasadenia, v kontexte rozšírenej občianskej vojny charakterizovanej opakovaným a systematickým páchaním trestných činov alebo aktov stanovených v článku 12 ods. 2 tejto smernice armádou, ktorá nasadzuje osoby podliehajúce brannej povinnosti, by vojenská služba priamo alebo nepriamo zahŕňala účasť na spáchaní takých trestných činov alebo aktov bez ohľadu na oblasť vojenského nasadenia.

O štvrtej otázke

39 Svojou štvrtou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 9 ods. 3 smernice 2011/95 vykladať v tom zmysle, že musí existovať spojenie medzi dôvodmi uvedenými v článku 10 tejto smernice a stíhaním a potrestaním uvedenými v článku 9 ods. 2 písm. e) tej istej smernice.

40 Na túto otázku treba odpovedať nielen vzhľadom na znenie uvedeného článku 9, ale tiež na jeho kontext, ako aj na zámer normotvorcu Únie.

41 V prvom rade z výslovného znenia článku 9 ods. 3 smernice 2011/95 vyplýva, že musí existovať spojenie medzi dôvodmi uvedenými v článku 10 tejto smernice a činmi prenasledovania v zmysle jej článku 9 ods. 1 alebo stav, keď chýba ochrana proti takýmto činom. Článok 9 ods. 2 uvedenej smernice obsahuje demonštratívny zoznam činov prenasledovania v zmysle odseku 1 tohto článku 9. Požiadavka spojenia medzi dôvodmi uvedenými v článku 10 a činmi prenasledovania v zmysle článku 9 ods. 1 preto platí najmä pre činy prenasledovania vymenované v článku 9 ods. 2, vrátane tých, ktoré sú uvedené v písmene e) tohto ustanovenia.

42 V druhom rade je tento výklad v súlade so samotnou definíciou pojmu „utečenec“ v zmysle článku 2 písm. d) smernice 2011/95, a to štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátneho občianstva, ktorá má oprávnenú obavu z prenasledovania z jedného z piatich dôvodov vymenovaných v tomto ustanovení a vysvetlených v článku 10 smernice, a ktorá nemôže prijať alebo v dôsledku uvedených obáv odmieta ochranu krajiny svojho doterajšieho pobytu.

43 V treťom rade, ako sa uvádza v odôvodnení 24 smernice 2011/95, jej cieľom je zaviesť spoločné kritériá pre uznanie žiadateľov o azyl ako utečencov v zmysle Ženevského dohovoru. V dôsledku toho v súlade s ustanoveniami článku 1 časti A bodu 2 tohto dohovoru obmedzuje táto smernica právo na azyl na osoby, ktoré majú oprávnené obavy z prenasledovania z dôvodu ich rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo politických názorov, ako to vyplýva tiež z odôvodnenia 29 smernice.

44 S prihliadnutím na vyššie uvedené sa má článok 9 ods. 3 smernice 2011/95 vykladať v tom zmysle, že musí existovať spojenie medzi dôvodmi uvedenými v článku 10 tejto smernice a stíhaním a potrestaním uvedenými v článku 9 ods. 2 písm. e) uvedenej smernice.

O piatej otázke

45 Svojou piatou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa majú ustanovenia článku 9 ods. 2 písm. e) v spojení s článkom 9 ods. 3 smernice 2011/95 vykladať v tom zmysle, že existencia spojenia medzi dôvodmi uvedenými v článku 2 písm. d), ako aj v článku 10 tejto smernice, a stíhaním a potrestaním z dôvodu odmietnutia vykonania vojenskej služby uvedeným v článku 9 ods. 2 písm. e) tejto smernice sa má považovať za preukázanú len na základe tej skutočnosti, že stíhanie a potrestanie nadväzuje na toto odmietnutie.

46 Najprv treba uviesť, že článok 9 ods. 2 písm. e) tejto smernice tým, že upravuje stíhanie alebo potrestanie z dôvodu odmietnutia vykonania vojenskej služby v čase konfliktu v prípade, že vykonávanie vojenskej služby by zahŕňalo trestné činy alebo akty, na ktoré sa vzťahujú dôvody vylúčenia, ako sú stanovené v článku 12 ods. 2 smernice 2011/95, definuje určité činy prenasledovania podľa ich dôvodu a že tento dôvod sa odlišuje od dôvodov, ktoré taxatívne vymenúvajú článok 2 písm. d) a článok 10 tejto smernice, čiže dôvody rasy, náboženstva, štátnej príslušnosti, politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine.

47 Je pravda, že odmietnutie vykonania vojenskej služby je v mnohých prípadoch vyjadrením politických názorov – či už spočívajú v odmietnutí akéhokoľvek použitia vojenskej sily alebo v nesúhlase s politikou alebo metódami orgánov krajiny pôvodu –, náboženského presvedčenia alebo je odôvodnené príslušnosťou k určitej sociálnej skupine. V týchto prípadoch sú činy prenasledovania, ku ktorým toto odmietnutie môže viesť, tiež spojené s tými istými dôvodmi.

48 Ako však uviedla generálna advokátka v bode 67 svojich návrhov, odmietnuť vojenskú službu môže mať aj iné dôvody, než je päť vyššie uvedených dôvodov prenasledovania. Môže byť odôvodnené najmä obavou vystavenia sa nebezpečenstvám, ktoré so sebou prináša výkon vojenskej služby v kontexte ozbrojeného konfliktu.

49 Pripustiť preto, že odmietnutie vykonania vojenskej služby za podmienok definovaných v článku 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95 je v každom prípade spojené s jedným z piatich dôvodov prenasledovania stanovených Ženevským dohovorom, by v skutočnosti znamenalo pridať k týmto dôvodom ďalšie dôvody prenasledovania a rozšíriť tak pôsobnosť tejto smernice vo vzťahu k Ženevskému dohovoru. Takýto výklad by však bol v rozpore s jasným zámerom normotvorcu Únie, uvedeným v odôvodnení 24 uvedenej smernice, harmonizovať vykonávanie postavenia utečenca v rámci Únie v zmysle Ženevského dohovoru.

50 Z tohto dôvodu sa existencia spojitosti medzi aspoň jedným z dôvodov prenasledovania uvedených v článku 10 tejto smernice a stíhaním a potrestaním uvedenými v jej článku 9 ods. 2 písm. e) nemôže považovať za preukázanú a nemôže byť preto vylúčená z preskúmania vnútroštátnych orgánov poverených posudzovaním žiadosti o medzinárodnú ochranu.

51 Tento záver potvrdzujú spôsoby posudzovania žiadostí o medzinárodnú ochranu stanovené smernicou 2011/95.

52 Táto smernica totiž vo svojom článku 4 ods. 1 stanovuje, že členské štáty môžu považovať za povinnosť žiadateľa predložiť čo najskôr všetky náležitosti potrebné na zdôvodnenie jeho žiadosti o medzinárodnú ochranu. Vyhlásenia žiadateľa o medzinárodnú ochranu sú len východiskovým bodom v procese posudzovania skutočností a okolností vykonaného príslušnými orgánmi (pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. januára 2018, F, C-473/16, EU:C:2018:36, bod 28). To isté ustanovenie totiž upravuje, že v spolupráci so žiadateľom o medzinárodnú ochranu je povinnosťou členského štátu posúdiť príslušné náležitosti jeho žiadosti.

53 Medzi príslušnými náležitosťami predloženými na posudzovanie príslušným vnútroštátnym orgánom článok 4 ods. 2 smernice 2011/95 uvádza „dôvod[y] pre požadovanie medzinárodnej ochrany“, ktoré nevyhnutne zahŕňajú aj dôvod činov prenasledovania, ktorým je žiadateľ podľa svojho tvrdenia vystavený. V dôsledku toho pripustiť bez preskúmania, že stíhanie a potrestanie z dôvodu odmietnutia vykonania vojenskej služby za okolností uvedených v článku 9 ods. 2 písm. e) tejto smernice sa viažu na jeden z piatich dôvodov prenasledovania stanovených Ženevským dohovorom, by v rozpore s tým, čo stanovuje článok 4 ods. 2 uvedenej smernice, znamenalo vyňať z posudzovania príslušnými orgánmi základný prvok „dôvodov pre požadovanie medzinárodnej ochrany“.

54 Nemožno sa však domnievať, že žiadateľovi o medzinárodnú ochranu prináleží, aby predložil dôkaz o spojení medzi dôvodmi uvedenými v článku 2 písm. d), ako aj v článku 10 smernice 2011/95, a stíhaním a potrestaním, ktoré mu hrozia z dôvodu jeho odmietnutia vykonania vojenskej služby za podmienok uvedených v článku 9 ods. 2 písm. e) tejto smernice.

55 Takéto dôkazné bremeno by totiž bolo v rozpore so spôsobmi posudzovania žiadostí o medzinárodnú ochranu, ako sú definované v článku 4 smernice 2011/95. Na jednej strane, ako bolo pripomenuté v bode 52 tohto rozsudku, článok 4 ods. 1 tejto smernice umožňuje iba členským štátom, aby žiadateľovi uložili povinnosť „predložiť čo najskôr všetky náležitosti potrebné na zdôvodnenie žiadosti o medzinárodnú ochranu“ a poveruje príslušný členský štát, aby posúdil príslušné náležitosti žiadosti. Na druhej strane, ako uviedla generálna advokátka v bode 70 svojich návrhov, článok 4 ods. 5 smernice 2011/95 pripúšťa, že žiadateľ nemusí byť vždy schopný podložiť svoju žiadosť listinným alebo iným dôkazom a vymenúva kumulatívne podmienky, pri splnení ktorých sa takéto dôkazy nevyžadujú. V tejto súvislosti dôvody odmietnutia vykonania vojenskej služby, z ktorého vyplýva prenasledovanie, ktorému je vystavený, predstavujú subjektívne prvky žiadosti, pri ktorých môže byť mimoriadne ťažké predložiť priamy dôkaz.

56 Za týchto podmienok prináleží príslušným vnútroštátnym orgánom, aby s prihliadnutím na všetky okolnosti uvedené žiadateľom o medzinárodnú ochranu posúdili pravdepodobnosť spojitosti medzi dôvodmi uvedenými v článku 2 písm. d), ako aj v článku 10 smernice 2011/95, a stíhaním a potrestaním, ktorým je vystavený v prípade odmietnutia vykonania vojenskej služby za podmienok uvedených v jej článku 9 ods. 2 písm. e).

57 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že existuje silná domnienka, že odmietnutie vykonania vojenskej služby za podmienok spresnených v článku 9 ods. 2 písm. e) tejto smernice sa viaže na jeden z piatich dôvodov pripomenutých v článku 10 uvedenej smernice.

58 V prvom rade spresnením dôvodu činov prenasledovania uvedených v článku 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95 je zjavné, že normotvorca Únie nemal v úmysle sťažiť získanie postavenia utečenca pre výhradu vo svedomí tým, že stanoví dodatočnú podmienku pre získanie tohto postavenia, ale naopak zastával názor, že tento dôvod prenasledovania sa vo všeobecnosti viaže na jeden z piatich dôvodov prenasledovania zakladajúcich nárok na postavenie utečenca. Osobitná zmienka, nachádzajúca sa v tejto smernici, týkajúca sa osôb uplatňujúcich výhradu vo svedomí, pre ktorých by vykonanie vojenskej služby od nich vyžadovalo spáchanie trestných činov proti mieru, vojnových zločinov alebo trestných činov proti ľudskosti, je totiž v úplnom súlade s vylúčením z postavenia utečenca páchateľov uvedených trestných činov, ktoré sú stanovené v článku 12 smernice.

59 V druhom rade, ako uvádza generálna advokátka v bode 75 svojich návrhov, odmietnutie vykonania vojenskej služby, najmä ak je za to uložené prísne potrestanie, umožňuje predpokladať existenciu závažného konfliktu hodnôt a politických alebo náboženských názorov medzi dotknutou osobou a orgánmi krajiny pôvodu.

60 V treťom rade v kontexte ozbrojeného konfliktu, osobitne občianskej vojny, a pri neexistencii zákonnej možnosti vyhnúť sa vojenským povinnostiam, je veľmi pravdepodobné, že orgány vykladajú odmietnutie vykonania vojenskej služby ako nesúhlas s politikou bez ohľadu na prípadné komplexnejšie osobné dôvody dotknutej osoby. Podľa článku 10 ods. 2 smernice 2011/95 však „pri posudzovaní, či žiadateľ má oprávnenú obavu z prenasledovania, je nepodstatné, či má žiadateľ skutočne takú rasovú, náboženskú, národnú, sociálnu alebo politickú charakteristiku, ktorá spôsobuje prenasledovanie, za predpokladu, že takáto charakteristika je prisudzovaná žiadateľovi aktérom prenasledovania“.

61 Z vyššie uvedeného vyplýva, že ustanovenia článku 9 ods. 2 písm. e) v spojení s článkom 9 ods. 3 smernice 2011/95 sa majú vykladať v tom zmysle, že existencia spojenia medzi dôvodmi uvedenými v článku 2 písm. d), ako aj v článku 10 tejto smernice, a stíhaním a potrestaním z dôvodu odmietnutia vykonania vojenskej služby uvedenými v článku 9 ods. 2 písm. e) uvedenej smernice sa nemôže považovať za preukázanú len na základe skutočnosti, že toto stíhanie a potrestanie nadväzujú na toto odmietnutie. Existuje však silná domnienka, že odmietnutie vykonania vojenskej služby sa za podmienok spresnených v článku 9 ods. 2 písm. e) tej istej smernice viaže na jeden z piatich dôvodov pripomenutých v jej článku 10. Príslušným vnútroštátnym orgánom prináleží, aby vzhľadom na všetky predmetné okolnosti overili pravdepodobnosť tohto spojenia.

O trovách

62 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (šiesta komora) rozhodol takto:

1. **Článok 9 ods. 2 písm. e) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby v prípade, že právna úprava štátu pôvodu neupravuje možnosť odmietnuť vykonávanie vojenskej služby, sa toto odmietnutie konštatovalo v situácii, keď dotknutá osoba svoje odmietnutie neformalizovala v súlade s príslušným postupom a utiekla zo svojej krajiny pôvodu, pričom sa neprihlásila vojenskej správe.**

2. **Článok 9 ods. 2 písm. e) smernice 2011/95 sa má vykladať v tom zmysle, že pre osobu podliehajúcu brannej povinnosti, ktorá v čase konfliktu odmieta vykonanie svojej vojenskej služby, no nemá informácie o svojej budúcej oblasti vojenského nasadenia, v kontexte rozšírenej občianskej vojny charakterizovanej opakovaným a systematickým páchaním trestných činov alebo aktov stanovených v článku 12 ods. 2 tejto smernice armádou, ktorá nasadzuje osoby podliehajúce brannej povinnosti, by vojenská služba priamo alebo nepriamo zahŕňala účasť na spáchaní takých trestných činov alebo aktov bez ohľadu na oblasť vojenského nasadenia.**

3. **Článok 9 ods. 3 smernice 2011/95 sa má vykladať v tom zmysle, že musí existovať spojenie medzi dôvodmi uvedenými v článku 10 tejto smernice a stíhaním a potrestaním uvedenými v článku 9 ods. 2 písm. e) uvedenej smernice.**

4. **Ustanovenia článku 9 ods. 2 písm. e) v spojení s článkom 9 ods. 3 smernice 2011/95 sa majú vykladať v tom zmysle, že existencia spojenia medzi dôvodmi uvedenými v článku 2 písm. d), ako aj v článku 10 tejto smernice, a stíhaním a potrestaním z dôvodu odmietnutia vykonania vojenskej služby uvedenými v článku 9 ods. 2 písm. e) uvedenej smernice sa nemôže považovať za preukázanú len na základe skutočnosti, že toto stíhanie a potrestanie nadväzujú na toto odmietnutie. Existuje však silná domnienka, že odmietnutie vykonania vojenskej služby sa za podmienok spresnených v článku 9 ods. 2 písm. e) tej istej smernice viaže na jeden z piatich dôvodov pripomenutých v jej článku 10. Príslušným vnútroštátnym orgánom prináleží, aby vzhľadom na všetky predmetné okolnosti overili pravdepodobnosť tohto spojenia.**

Podpisy